

Lausunto Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmasta

Vantaan vanhusneuvosto 28.1.2026

1. Suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessi: Miten kehittäisit suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessia? Miten prosessi voitaisiin kuvata selkeämmin ja ymmärrettävämmin?

Suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin prosessissa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota visualisointiin. Tekstimassoja jaksavat toki monet lukea, mutta paremmin viesti tulee ymmärretyiksi kuvina ja videoina.

2. Vaikutustarkastelut ja arvioinnin menetelmät: Miten kehittäisit arviointiohjelmassa esitettyjä tapoja kuvata liikennejärjestelmän kehittämisen merkittäviä vaikutuksia seudulla? Mitä näkökulmia tarkasteluista puuttuu ja mitä on painotettu liikaa? Millaisia arvioinnin menetelmien kehittämistarpeita tunnistat?

Vantaan vanhusneuvosto pitää kansalaispaneelien käyttöä erinomaisena ajatuksena. Neuvosto ehdottaa käytettäväksi myös kohdennettuja paneeleita, joissa painpiste on käyttäjäryhmissä, joilla voi olla erityisiä haasteita HSL:n liikennevälineiden käytössä: ikäihmiset, lapset ja nuoret sekä eri vammaisryhmien edustajat. Myös näiden suhteen on syytä harkita seurantaryhmiä ja työpajoja.

Neuvosto huomauttaa, että vammaispalvelulain piiristä siirtyi vuoden 2026 alusta huomattava määrä ikääntyneitä vammaisia vanhuspalvelujen piiriin. Heidän palvelupisteensä muuttuvat kuluvan vuoden aikana, mikä tulee ottaa liikennejärjestelmän suunnittelussa huomioon. Liikennevälineissä on jatkossa yhä enemmän ikääntyneitä henkilöitä, joiden reaktioaika esimerkiksi liikennevälineeseen noustessa tai poistuttaessa on pidempi kuin muun väestön. Reittien aikatauluja ei tule tämän vuoksi tehdä liian tiukoiksi ja kuljettajien koulutuksessa ja jatkokoulutuksessa ikääntyneiden ihmisten määrän kasvu tulee ottaa huomioon jo liikennejärjestelmää mietittäessä.

3. Tiedonvälitys ja osallistuminen: Miten kehittäisit vuorovaikutus- ja viestintäsuunnitelmassa kuvattua tiedonvälitystä ja osallistumista? Minkä tahojen pitäisi erityisesti saada tietoa ja osallistua seudun liikennejärjestelmän suunnitteluun?

Vantaan Vanhusneuvosto pitää tärkeänä, että Eläkeläisjärjestöille luodaan mahdollisuuksia osallistua liikennejärjestelmän suunnitteluun. Neuvosto toivoo, että se voi jatkossakin ottaa kantaa ja HSL kuuntelee vastaavanlaisia suunnitelmia tehdessä.

4. Muut kommentit ja huomiot: Mitä muuta palautetta haluat antaa Helsingin seudun liikennejärjestelmän suunnitteluun ja sen vaikutusten arviointiin?

Vantaan vanhusneuvosto haluaa kiinnittää huomiota HSL:n rahoitusjärjestelmän eriarvoisuutta luovaan ja koko julkisen liikenteen käytettävyyttä rapauttavaan luonteeseen. Nykyinen HSL:n infrastruktuurin rahoitusjärjestelmä johtaa sekä lippujen hintojen korotuksiin että vähennyksiin HSL:n palveluissa. Molemmat vaikeuttavat erityisesti

ikäihmisten elämää ja lisäävät toisaalla kuntien ja hyvinvointialueiden kustannuksia esimerkiksi liikkumattomuuden ja sosiaalisten kontaktien vähenemisen kautta.

Neuvosto muistuttaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (Hyte) on pääasiassa kuntien tehtävä ja että julkisen liikenteen toimivuus on keskeisimpiä edellytyksiä toimivalla Hytelle. Yksi tärkeimpiä arvioitavia vaikutuksia onkin, millaiset seuraukset ikääntyvien (yli 50-vuotaiden, koska vanhuuden toimintakyvyn säilyttämisen rutiinit tulee aloittaa ajoissa) toimintakyvylle voi aiheutua, jos liikennejärjestelmän hinnoittelu estää liikuntaan ja harrastuksiin osallistumista sekä vuorovaikutusta sukulaisten ja tuttavien kanssa?

Kansantalouden kannalta on erityisen tärkeää vähentää ennakolta ikääntymisen vaikutuksia varsinkin väkirikkaalla HSL-alueella. Erityisiä vaikutuksia tulee selvittää nimenomaan Vantaalla, jossa on paljon pienellä eläkkeellä toimineentulevia.

Neuvosto katsoo myös, että mikäli kunnat eivät pääse asiassa toivottuun ratkaisuun, yksi keino huonojen vaikutusten torjuntaan voisi olla HSL:n edullinen eläkeläislippu tai kuntien suora subventointi eläkeläisten lippuihin.

Vanhusneuvoston mielestä erillISRatkaisuja parempi menettely olisi erottaa infrastruktuurin rakentamiseen liittyvät kustannukset HSL:n toimintataloudesta. Neuvosto pitää tarpeellisena, että sen näkemys infrasopimuksista saatetaan sopimuksista vastaavien kuntien toimielinten tietoon. HSL:n perimmäisin ongelma ei ole HSL:n organisaation sisällä näillä näkymin ratkaistavissa.

Pyöräteiden ja pyöräilyreittien järjestelmällinen kehittäminen tarjoaa yhden mahdollisuuden ikääntyvien terveyden edistämiseen. Turvallisten, muihin teihin harvoin risteävien reittien järjestelmällinen suunnittelu myös kuntarajojen yli tulee ottaa suunnitelmaan mukaan. Samalla ei tule unohtaa jalankulkijoita ja kävelyteiden kunnossapitoa.